

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt.

Félévre 2 frt.

Hirdetések soronként 10 kr.

Mindennemű közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

3-dik sz.

Első évfolyam

Megjelen minden hó 1-én és 15-ikén.

Megrendelhető minden pósta-hivatalnál és a szerkesztőségénél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

VETERINARIUS

állatgyógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny

Felelős szerkesztő és tulajdonos: **Nádaskay Béla**, tr; társszerkesztő: **Varga Ferencz**, trn.
főmunkatárs: **Krausz Károly**, tanár segéd.

Tartalom: A tejhibákról. Szentkirályi Ákos. — Egy új specificus szer az ebdüh (rabies canina) ellen. Közli: Krausz Károly. — Ideges kutyabetegség, veszettséghez hasonló tünetekkel. Szuppiny Ödön, megyei állatorvos. — Még egyszer a marhavészről. — Különfélék. — Kérdések, feleletek. — Szerkesztői üzenetek.

A tejhibákról.

E lapok t. olvasói megfognak bocsájtani, hogy oly thematicus fűrésztom figyelmeket, mint a milyenhez nemsokára hozzáfogok! — Ezt két okból mondom, először, mivel igen sok tejhibánál sem a rendellenesség lényegét, sem pedig az előidéző okokat nem ismerjük és a baj elhárítására sem tudunk még mindig biztos eljárásokat ajánlani; másodsor, mivel a mi szerény tejjáparunk a leirandó tejhibákkal nem sokat küzd, úgy, hogy azok egyike-másika sok helyt talán soha sem fordul elő; azaz szememre vethetnék, hogy mit elmondandó vagyok nem bevégzett valami először, és másodsor, hogy nem prakticus. — Magyar irodalmunkban a felvett tárgyra vonatkozólag vajhmi keveset találhatunk; ez és azon körülmény, hogy némelyike a tejhibáknak igen érzékeny károkat szokott okozni, indítottak a jelen és következő közlemények megírására, támaszkodva jeles szakmunkákra és kis részben azon szerény észlelésere, melyeket egyik német gazdasági academia jelesen kezelt tejkamrájában volt alkalmam tenni — az én hasznomra az ő kárukon. — A felvett czimmel, az igazat megvallva nem vagyok megelégedve, miután sem a „tejhiba” sem a „tejbetegség” elnevezést correctnek nem tarthatom és nézetem szerint helyesebb volna „a tej rendellenes minőségéről” szólani. A rövidség kedvéért azonban megmaradok a tejhiba nevezés mellett, vonatkoztatva a hibákat *csupán a minőségre*.

1. *A tej megkékülése* egyike a legsajátosabb tejhibáknak és igen gyakran előfordul, különösen ott, hol a tejfölt savanyu állapotban szokták a már megalvadt, fölözött tejről leszedni. A baj diagnosisát illetőleg azt találjuk, hogy a fölözésre eltett tej felületén 10, máskor csak 24—36 óra elteltével *apró gyönyörű indigó kélcs színű foltocskák* jelentkeznek, melyek *mindinkább szétterjedve* a közöttök szétszórva található piros vagy sárga foltokat nemsokára eltűntetik. A néha gyorsan nagyobbodó kék foltok *kezdetben* csupán csak a *tejföl-rétegre szorítkoznak*; később azonban leter-

jednek és a megalvadó vagy már megalvadt fölözött tejben is föllépnek, ennek valamint a savónak is kékes színt kölcsönözve. Az ilyen megkékült tej éles savanyú szagu és élvezhetlen, nem csupán kellemetlen íze, hanem *mérgező* hatása miatt is, mely úgy az embernél mint az állatoknál lázas bél és gyomor bántalmakban nyilvánul, hasmenés, bágyadtság, hullatagsággal párosulva és pedig kisebb- nagyobb fokban, a szerint a mint az élvezett illetőleg feltakarmányozott tej egészen megkékülve vagy csak a kékülés kezdetén volt. Utóbbi esetben, tehát ha még csak kevés kék folt észlelhető és ezek is csupán a tejfel rétegre szorítkoznak, a kékségek eltávolítása után, úgy a tejfölt, mint az alvadt tej élvezhető, de ez beszüntetendő, mi-helyt hasmenés lép föl. — A megkékült tejfölt lehet ugyan vajjalni, azonban a nyert vajért kellemetlen íze, rut színe és gyors megavasadása miatt nagyon keveset adnak vagy azt elsem árúsíthatjuk; különben az ilyen vajat piacra vinni vagy otthon magunk vagy a cselédség számára felhasználni lelkiismeretlen dolog volna, miután a kék tejfölt kártékonybetegítő hatását feldolgozott állapotában is megtartja. Ugyan ezt kellene ismételnünk a fölözött tej és a belőle gyártott sajtról, mely szintén értéktelen, rősz ízű, rut színű és egészségtelen.

A mi az ép most ismertetett tejhiba okait illeti, a számos — bizonyos pontokra néha ellentétes — nézet közöl előttem a következő bir legtöbb hitellel. A tej az adott esetekben dispositioval bir a megkékülésre, mely dispositionnak *lényege a tej sajtanyaga illetőleg fehérnye anyagainak sajátos alakulásában áll*; oka pedig vagy a *takarmány minősége*, a *tejmirigyek az időbeni állapota* vagy — és ez valószínűleg legtöbbször a fő ok — az *összes szervezet egészségi mivoltában* keresendő. — A megkékülésre való hajlam azonban magára meg nem elegendő a factum létrehozására és *előidéző ok* nélkül a disponált tej sem kékül meg. Mint előidéző ok egy *erjgomba* csirmagvai, a *Penicillium glaucum* sporái szerepelnek. Ezen gomba csirmagvai vagy a levegő közvetítésével jutnak a tejszövetbe vagy pedig a tejedények és

egyéb eszközökben tanyázva fertőztetik azt. Hogy a nyári meleg, nedves légkör, a tejkamra levegőjének dohos, szellőzetlen mivolta, továbbá tisztátalanság a tejkezelés körül használt edények s eszközöknél a *Penicillium* sporáinak elszaporodását elősegítik és a tejmegkékülését mintegy állandósítják, — annak kedveznek — könnyen felfogható. Hogy ha már most a nevezett sporák a tejbe jutnak, ott — mint kifejlődésüknek kedvező helyen — elkezdenék csirázni és buján tenyészve a tej megkékülését idézik elő, miután az *erjgomba hatása eredményeként a tej sajátosságosan disponált fehérnyéje* — Protein — *felbomlik és egy az anilin festanyaghoz hasonló vagy azzal egyenértékű festanyagot hoz létre*; ez Mosler véleménye a tejmegkékülésének lényegéről. — Reflectálva az imént jelzett dispositiora, a tej hajlamára, szükségesnek tartom megjegyezni, miszerint nem kell valamely specialis dispositiora gondolnunk; mert valószínű, hogy az erjgomba-csirmagvak, ha nagy számmal jutnak a tejbe ott előidézhetik a kék foltokat a nélkül, hogy a tej protein anyagai szabály ellenes összetételűek volnának és ismét, ha a *Penicillium* sporái tenyészésükre kedvezőtlen körülmények között kerülnek a tejbe, ez nem kékül meg, dacára a nem rendes minőségnek; p. o. alacsony hőmérsék mellett, tehát a megsavanyodás elkerülésével, főlözésre eltett tej nem kékül meg, míg ugyanazon tej, ha magasabb hőmérsék mellett főlözük és a tejfölt rajta megsavanyodni engedjük, a kék foltokat nem sokára mutatni fogja.

A tej megkékülésének elhárítása szempontjából fogantatosítandó intézkedések — Rhode szerint — kétféle természetűek. Először ugyanis meg kell győződnünk arról vajon valamennyi vagy csak egy, illetőleg némelyik tehén teje szokott-e megkékülni azaz, a mint magunkat kifejeztük, disponált a megkékülésre. Ezt tudni fontos, miután az egyik tehén rossz minőségű teje az összes tejmennyiséget elronthatja. A jelzett célból mindenik tehén tejét külön fejjük és külön állítjuk a főlözésre; most már ha látjuk, hogy melyiké kezd leghamarabb kékülni és mintegy bevezetni az összes tej elromlását, akkor ennek keserű gyógyszereken kívül még Natron bicarbonicum vagy Natron sulfuricumot adagolunk; a takarmány megváltoztatása szintén ajánlandó. Ha a baj a megkékülésnek kedvezőtlen időben p. o. tél folyamán, továbbá a szükséges óvintézkedések lelkiismeretes megtétele után is uralkodik, akkor legjobb a kikutatott hibás tehenet, mely valószínűleg idült gyomor-bélhurut vagy más betegségi állapotban szenved — a használatból kizárni.

Másodszor minden figyelmünket oda kell fordítanunk, hogy a fertőző anyagot, a *Penicillium glaucum*-ot elpusztítva, az előidéző okot eltávolítsuk. Ha a körülményekből kiindulva feltehetjük, hogy az erjgomba a tejkamrában, illetőleg a tejhelyiségekben tanyázik és a tejedények is bevannak fertőztetve, akkor úgy az előbbi mint az utóbbiakat fertőtlenítnünk kell. Erre nézve a *D. Landw. Presse* után közlöm a következő eredményes és jónak bizonyult eljárást: „mihelyt a kék foltok jelenkeznek — mondja az illető — a teljes megkékülés meggátlására egyedüli biztos eljárás a ejhelyiség *kénezése*; mely célból egy marék kénforgácsot

égetünk el és ajtót ablakot jól elzárva, a tejkamrát s a bele helyezett tejedényeket a kékülni kezdő tejjel együtt pár órára a kénfüst hatásának tesszük ki és azután jól szellőztetünk. Ezen eljárást 3, nap egymásután ismétljük és ha később a megkékülés nyomai netalán megint föllépnek, újból éléről kezdjük." A chlorfüstölések szerinte még hatásosabbak, azonban úgy a tejure mint a munkásokra nézve ártalmasak. *Elten* nyomán megjegyzem még — a mondottakkal kapcsolatban, — miszerint nem kell ám azt várnunk, hogy a kénfüst hatásának kitett tejen a kék foltok elenyésszenek, ez nem fogtörténni hanem igen is tapasztalni fogjuk, miszerint a kékülés nem terjed tovább; a tejföl és tej tehát nem romlik el teljesen; a szag és íz a kénfüستől semmit sem szenved.

Szentkirályi Ákos.

Egy új specificus szer az ebdüh (rabies canina) ellen.

Közli: *Krausz Károly.*

Körülbelül két év előtt nemcsak a szaktudományi, hanem a politikai lapok is nagy garral egy Dr. Grzymala Krivve-Ozerói orvos által Podoliában feltalált- s az ebdüh ellen ajánlott orvosi szert hirdettek, mely csakhamar sokak által specificum gyanánt lett e betegség ellen elfogadva. Tekintve a felhozott gyógyulási eseteket, nem lehet csodálnunk, hogy e szerben sokan feltétlenül biztak, s épen e miatt az érdeklődés mindenkinél a legmagasabb fokra hágott. Egy alább közlendő cikk meggyőz bennünket a felől, hogy ez érdeklődés és bizalom nem volt alap nélküli, sőt a kik hangoztatták, hogy az ebdüh ellen a biztos gyógyszer felvan fedezve, tények alapján beszéltek. Különösen Franciaországban az ebdühtől való félelem nagymértékben csökkent midőn a „Débats," 1875-ben de Parville tollából a következőket közölte:

„Alig köszönt be a tavasz, már számos ebdüh esetet jeleznek. Természetes hogy ily alkalomkor azon kérdés, hogy hát csakugyan nincs szer az ebdüh ellen? újra meg újra hangoztatik, A szakemberek mindannyia egyetért abban, hogy e félelmetes betegség ellen a gyógyszer még nem találtatott fel.

„A hirdetett szerek valamennyie nem felelt meg a várakozásnak, s ha egyesek kivételesen hatást látszottak mutatni, ez kétségkívül csak azért volt így, mert az ebdüh mérge az ily betegeknek nem hatott be a szervezetbe. Az ebdühnél a gyógykezelés egyedül az óvó intézkedésekre s a harapott sebnak tüzes vas vagy más szerrel történt kiégetésére, vagy a mérges anyag kiszívására, szóval helyi desinfiálásra szorítkozik. Ez a mi mai álláspontunk. A nézetek ezt illetőleg mindég egybehangzók, s mielőtt tovább megyünk szükségesnek véltük ezt felhozni.

„Ha tapasztalásból nem tudnók, hogy menyire megvan engedve orvosi dolgokban kételkedőnek lenni, igazán azt mondhatnók, hogy az ebdüh elleni szer fel van találva; legalább ez nagyon szépen el van beszélve egy levélben, melyet Dr. Grzymala Krivve-Ozerói orvos Podoliából Dr. Ghibler pá-

rizsi orvos és az odavaló egyetem gyógyászati tanárához intézett. Dr. Gubler tanár a következőket közli: „Egy jellem szilárd, kitűnő kollegánktól Dr. Grzymalától egy levelet kaptunk mely, az előttünk ismert jellemű irót tekintve, nagyon figyelemre méltónak látszik.

„Nem látható be, hogy az ebdühnek — mint más betegségeknek is — miért ne lehetne specificus gyógyszere. Kötelességünknek tartjuk tehát Dr. Grzymala közleményét megismertetni, a felelősséget csak a levél valóságáról vállalván magunkra.

„Nevezett orvos a fent jelzett hatást egy nagyon közönséges s mostanig figyelemre se méltatott növényre a *Xanthium spinosum-ra* ruházta, mely déli Francziországban nő s Podóliában is igen gyakori. E szer a dühméreg hatását biztosan közömbösítné, azon egyedüli feltétellel, hogy azt kellő időben — tehát mielőtt ez irtózatossá betegség telés kifejelettségi fokát elérte volna — kell alkalmazni.

„Én — mondja Dr. Grzymala — huzamos idő óta a legjobb eredménnyel használom az ebdüh ellen, s még csak egyetlen egy esetben sem hagyott cserben, jóllehet legalább is százszor, ugy embereknel mint állatoknál, melyeket dühös kutyák és farkasok haraptak meg — igénybe vettem.

„Ne csodálkozzék a szám felett — írja tovább Grzymala — mely, elhigye ön nekem, előbb áll a megtörtént esetek valódi száma alatt, mint felett. Azon országban, melyben én lakom, az ebdüh gyakori és több mint 20 évi gyakorlalom alatt, ha évente közép számitással 10 esetet veszek, a fenn említett szám bizonyosan kicsinynek fog feltűnni.

„Micsoda élettani hatása van tehát a *Xanthium*nak ? Izzadást előidéző, a nyáleválasztást növelő s gyengén húgyhajtó szer, melynek azonban ez irányu hatása kevésbé van eldöntve mint a Jaborandié. Némely betegek izzadnak tőle, másoknál a nyáleválasztás szaporodik; a test melege valamivel felebb hág, a vérkeringés is közönségesen gyorsított lesz. Ezen tartós kiválasztások mellett az egész gyógykezelési idő alatt időről-időre, naponta beálló szem-káprázás tapasztalható. Az étvágy nagyobbodik s az emésztés általa nem zavartatik.

„Grzymala felnött emberek számára 60 centigramm, szárított *Xanthium* levelet rendel por alakban egy adagra; ezt naponta 3-szor három hétig folytatja. Tizenkét éven aluli gyermekek a fent nevezett mennyiség felét kapják. Nagy állatoknak a napi adag 96 gramm, melyet korpával keverve lehet beadni s legalább 4 hétig folytatni; kutyák napi adaga 30 gramm. A harapott sebeket soha sem égeti s azt mondja, hogy mióta e szer birtokában van az ebdühtől nem fél többé.

„Elbeszéli, hogy tizenkét év előtt egy birtokában volt ökröt, egy sertést, egy kutyát, egy macskát és egy megszelídített darvat a dühös kutya megharapott. Az ökröt, sertést, és kutyát fenn említett módon gyógykezelés alá fogta s ezen az ebdüh nem ütött ki; ellenben a macska és a daru, melyeket nem gyógykezelt az egyik 3, a másik 11 nap mulva a harapás után, viziszonyban, ebdühben elhullott. Továbbá : a krimi hadjáratkor egy 11 személyből álló családot

dühös farkas harapott meg. Hat a családtagok közül Grzymala úr gyógykezelése alá került az Olchonkai kórházban s mind a hat meggyógyult; ellenben a család többi tagjai, kik nek sebeik égettettek s belsőleg körisbogár porral kezelttek, hosszabb vagy rövidebb idő alatt — 12—60 nap— meghaltak. Még számos más gyógyulási esetet hoz fel Grzymala minden korbéli embernél s állatnál s levelét következőleg végzi:

„Ez esetek, melyeket önnel mélyen tisztelt tanárom közlök, valósággal megtörténtek, igazak, melyekre bátran hivatkozom, s kívánatára még több mint száz hasonló, szilárd igazságon nyugvó esetet bocsáthatok rendelkezésére." De Parville következőket teszi hozzá: Valóban mindez ugyan csak érthetően van mondva. Több mint száz gyógyulási esete az ebdühnek! Ez alkalommal lehetetlen a gyógyulást a véletlennek irni fel, mert a méreg a szervezetbe bizonyosan behatott; legalább erre mutat az, hogy a nem gyógykezelt emberek s állatok valamennyien a dühösségben pusztultak el. Mit tegyünk még hozzá? Tény, tény marad. Csak egy kívánalmam van: tudni azt, valjon a *Xanthium*nak Franciaországban is oly nagy hatása van-e, mint a milyen Podóliában? Ez az egész (!) Dr. Grzymala különben nem elégszik meg avval, hogy minket e dolgok valóságára felől szavakkal biztosítson, ő mindjárt egy csomag *Xanthium*-levelet küldött Gubler tanárnak controlle vizsgálatokhoz s még egy újabb küldeményről is tesz jelentést. Öszintén kívánjuk — írja továbbá de Parville — hogy ez új szer tulajdonaihoz, gyógyhatásához kötött reményeink hajótörést ne szenvedjenek. — Valjon igazán képesek leszünk e az ebdüht e legijesztőbb betegségét melyet ismerünk, gyógyítani? Vagy ez is ujra csak csalódás ? Nagyon fontos minden kétséget ezen irányban mihamarább eloszlatni."

(Vége a jövő számban.)

Ideges kutyabetegség, veszetséghez hasonló tünetekkel.

Gy. J. ügyvéd ur által, 1876. novemberében fölkérettem, miszerint fiatal (még nem éves) beteg vizsláját nézném meg s. a mennyiben rajta segíthető, venném gyógyítás alá.

Kérdésbenforgó kutya mintegy három hét előtt megkapta a kutyabetegséget, melynek folyama alatt csakhamar görcsös rohamok állottak be. A szabad időközökben a beteg általában egészségesnek s vidámnak látszott. A rohamok melyek eleinte gyakrabban, később ritkábban jelentkeztek, néhány nap óta többé nem mutatkoztak. Utóbbi napokban azonban nagy közönyösség állott be s az étvágy annyira elenyézett, hogy az állat már két napon át mit sem vett magához.

Első látogatásomkor a kutyát csontig elsoványodva, egy sarokban fekve találtam. Az állat igen szomorú s oly közönyös volt, hogy ismételt szólításokra még szeméit is alig nyitotta ki. Helyéről fölemelve s járásra kényszerítve, hátsó részén feltűnő nagy mértékben ingadozott.

Midőn harmadnapra az állatot ismét megnéztem, azzal lepettem meg, hogy a rendelt szerre már más nap étvágy állott be s hogy a beteg most már nem csak az eleje adott eledelt, hanem mindent mit elérhet, u. m. saját hujyát, ürülékeit, fát, szenet, kivált utóbbit, mohón s nagy mennyiségben fölfal. E mellett egyszersmind kijelentetett, miképen a gyógyszert már nem képesek beadni, mert a kutya eddigi szokása ellen igen mogorva s harapós, úgy hogy még ápolóját, kihez mindig ragaszkodott, sem kiméli. Daczára ingadozó járásának, e nap reggelén még meg is akart szökni s csak nagy bajjal tereltethetett vissza. Megszólításra a kutya feltekintett, de midőn megkísérlettem barátságosan czirogatva hozzá nyulni, azonnal kezem felé kapott, bár az első vizsgálat alkalmával még száját is ellenszegülés nélkül engedte kinyitni. A járás ép oly düledező volt, mint az első látogatásnál.

Foglaljuk össze az e napon följegyzett tüneteket: megváltozott kedélyállapot, oly módon természetellenes étvágy, hogy még emészthetlen s undorító anyagok is mohón nagy mennyiségben vétetnek fel, harapási vágy, megszökési törekvés,- és a veszetség kórképe, fővonásaiban áll előttünk. Kérdésemre, hogy nem haraptatott-e meg egyszer más kutya által, ugyan tagadó választ nyertem, de ki képes egy kutya minden lépését ellenőrizni ?

Ily körülmények között tanácsosnak láttam a beteget külön szobába záratni s nagyobb elővigyázatból még lánczra is tétettem. A gyógyszert most természetesen nem külön, hanem az eledellel nyújtattam.

A következő napokban az állat még komor volt, de egyébként csöndesen viselte magát; az eleje adott eledelt nagy mohón falta fel, ürülékeit azonban már nem bántotta. Az ürítések ez időben igen bővek s nagy mennyiségű széntől fekete színűek voltak, úgy hogy az egész leginkább szénpéphez hasonlított; rendes kinézést csak több nap mulva nyertek.

Látván az állat valódi farkas-étvágyát s miután főképen erejének gyarapodásától reményltem a betegség kedvező kimenetelét, annyi tejet és hust engedtem eléje adni, a mennyit jó étvággal képes megenni, de ekkor kitűnt, hogy egész fazék husmaradékok sem csillapíthatják a beteg éhségét.

Ezen rendkívüli étvágy, melyhez hasonlót még nem láttam, hetekig tartott, mely idő alatt az állapot bár lassan de határozottan javult. A hátrész gyöngesége mindinkább kevesbé volt észrevehető, az állat izmosodott s régi szokásaihoz kezdett visszatérni. Midőn tulajdonosa ez időben sétáira magával vitte, megtörtént néhányszor, hogy a kutya egyszerre, mintegy magánkívüli állapotban megállt s oly módon viselte magát, mintha urát vesztette volna s nem tudná hol van. Gazdáját látszott keresni, kit azonban többszöri szólítások után is, csak nehezen ösmert fel. Később e jelenség is elmúlt s midőn az 1877-ik év februárjában utoljára láttam, a kutya meg volt hizva s a kiállott betegségnek legkisebb nyoma sem volt rajta észrevehető.

Már észleltem, hogy az ideges kutyabetegség lefolyása alatt, különben jóindulatu állatoknál, harapási vágy is mutatkozott ; de a veszetséghez oly nagyon hasonló tünetek, mint a leirt esetben, a ritkaságok közé számíthatók. Az esetet még érdekesebbé teszi kedvező kimenetele, mely tagadhatlan bizonyítéka, hogy a kór nem cseréltetett fel valódi veszetséggel, mit máskülönben könnyen kétségbe lehetne vonni.

Szuppiny Ödön, megyei állatorvos.

Még egyszer a marhavészről.

Az erdélyi gazdasági egylet 1878. január 7-én tartott választmányi üléséből a ministeriumnak 23206. sz. alatti kimerítő és beható — a hivatalos lapban is közölt — választát köszönettel fogadva, az ügy fontosságánál fogva az idézett leiratra vonatkozó tiszteletteljes észrevételeinek egy külön felterjesztésben adott kifejezést, melyből a következőket közöljük:

Mindenekelőtt tartozó kötelessége az egyletnek kijelenteni, miszerint teljes jóhiszeműséggel mondhatta „elvitázhatlan ténynek,” hogy a vész Töröcsváron át hurczoltatott be. Alapul szolgálta erre két felette megbízható, bár magánforrásból hozzája érkezett tudósítás; alapul Háromszék megye tiszti főorvosának, Dr. Wissiák Antal urnak a megye közigazgatási bizottságához intézett hivatalos jelentése és azon, az idézett magas leirat által is megerősített factum, hogy a vész csakugyan a vesztegzárt kiállott marhák által terjedt el! Hogy ezen marha már ragályozott és *becsempészett* állatokkal érintkezhetett volna, azt az egylet nem hihette, de hinnie nem is volt szabad, mert ugyancsak a nmlgu miniszterium által 21617. sz. a. a marhavész ellen kötendő nemzetközi egyesség létrehozása érdekében kiadott, a külföldi kormányoknak megküldött és az egyletrel is tudomásvétel végett közölt emlékirat több ízben tesz említést a csempészet sikeres megátlására irányzott intézkedések megbízhatóságáról, sőt a 44-ik lapon szórói-szóra ezeket mondja: „(dass Ungarn) fortan continuirlich mit grösster Strenge und scharfem Auge darüber wacht, dass die orientalische Rinderpest unmöglich eingeschleppt werden könne.”

Mindezeket csakis akkori álláspontjának igazolására hozván fel az egylet, most a hivatalos vizsgálat azon megdöbentő eredménye előtt, mely mindezek daczára a csempészetet constatálja, meg kell hajolnia!

De ha a kérdésnek tudományos oldalát tekintti az egylet, még az sem látszik lehetetlennek, hogy a vesztegzár alatt álló marhafalkánál — mint az tényleg és épen a kelet-

europai pusztai fajtánál történni szokott — oly szelid természetű vész fordult elő, hogy makroszkopice semmi kórtünetmény észlelhető nem volt és csakis a hőmérő adhatott volna e tekintetben felvilágosítást. Alkalmazta-e az illető a hőmérőt, van-e erre nézve instructiója, azt az egylet nem tudja, de hogy a feladata színvonalán álló szakértő állatorvosnak és vesztegzári igazgatónak ezt igénybe vennie kell,

az a kérlelhetetlen tapasztalat tényeiből önként folyik, mert ennek elmulasztása is a vesz terjedéséhez hozzá járulhat. Igaz ugyan, hogy minden hevenybetegségnél hőmérsék emelkedés áll be, de miután a vesztegintézetnek csakis a marhavész távoltartásával van dolga; miután a szomszéd Romániában előfordulni szokott vészről és ez által fokozott veszélyről a vesztegintézetnek esetről-esetre tudomása kell hogy legyen, — az intézet főnöke inkább tegyen többet, mint kevesebbet és minden mutatkozott hőemelkedést mindaddig tartson vészgyanusnak, míg az ellenkezőről teljes meggyőződést nem szerzett.

Azt mondja továbbá a magas ministeri leirat, hogy az 1874. XX. t. cz. -nek az egylet által idézett 11. §-a „a Bécsben 1872. évben megtartott nemzetközi állatorvosi értekezleten megállapított elvekre van fektetve, tehát saját érdekünkben egyoldalulag meg sem változtatható. ”

Erre nézve az egylet tiszteletteljesen megjegyzi, hogy az említett conferentia — mint különben a magas leirat is felhossa — csak elveket állapított meg, javaslatokat tett, melyeknek mikénti követése az állomkormányoknak szabad tetszésében állott. Mindenekelőtt magán az értekezleten Románia képviselője, Dr. Capsa István, egészségügyi vezérigazgató csak annyit kért, hogy Románia ne helyeztessék Oroszországgal egy vonalba, hanem *mig vészmentes*, részüljön oly elbánásban, mint a többi államok. Ez ellen Ausztriával, Angliával és Oroszországgal egyetemben épen a magyarországi képviselő Dr. Zlamál is szavazott és ebből folyólag, a kiküldött bizottság véleményét elfogadva, szükségesnek tartotta az óvó intézkedések fenntartását és alkalmazását még akkor is, ha Románia vészmentes; ugyanigy nyilatkozott Dr. Zlamál másodizben is, midőn a conferentia 34-ik, hasonértelmű kérdésére adott választ. Miért hódolt az 1874. XX. t. cz. szelidebb felfogásnak, mint hazánk szak képviselője, sőt mint maga Romániának küldötte, azt az egylet nem tudja, de indokoltnak nem találhatja, mert ezen nyilatkozatok, ezen szavazások alig köthetnek meg bennünket — ellenkező irányban, miután nekünk, mint közvetlen szomszédoknak a legközvetlenebbül is kell magunkat védnünk!

De mit tesznek más államok? Poroszország 1873. június 9-én, tehát másfél évvel a conferentia után az 1869-iki marhavész elleni törvényhez egy revideált instructiót adott ki, melynek 4. §-a így szól: „Weitergehende Beschränkungen der Einfuhr von Thieren, thierischen Producten und giftfangenden Sachen können gegenüber solchen Ländern angeordnet werden, von welchen wegen zeitiger umfangreicher oder ständiger Verseuchung die Einschleppung der Binderpest in hervorragender Weise droht. ”

Tehát Poroszország és nagyon helyesen, teljesen szabad kezét tartott fenn magának és úgy Ausztria, mint Magyarországgal szemben azt vas következetességgel és erélylyel ugyan csak alkalmazta is. Kizárta marháinkat rendre Olaszhon, Franciaország, Anglia; pedig mindannyi a con-

ferentián hangoztatott elvekhez hozzájárult, sőt legujabban, a német marhavész első hírére Franciaország megtiltotta a német bevitel! Mindez azt bizonyítja, hogy az egylet, nem indokolatlanul kérte és kéri, hogy a szomszédos keleti tartományokból a kérődző állatok behozatala teljesen tiltassék el, vagy *legalább is* akkor midőn a szomszéd Romániában marhavész uralg, mint azt 1875. martius 1-seji és 1877. november 5-éről kelt kérvényében tüzetesen kifejtette, mert mindaddig, míg ez meg nem történik, vagy míg a XX. t. cz. 11. §-a így módosítva nem lesz — a marhavész behurczolásának veszélye permanens marad!

Hogy ezt a folyton fenyegető veszélyt gazdatársaink a Lajtán tul is érezik, arra bizonyóságot szolgáltat egy nagyon tekintélyes bécsi szaklap, melyben nyíltan ki van jelentve, hogy a vész behurczolása csak is Galliczián és Magyarországon át szokott történni. Gallicziával rendelkeznek, ott a határzár életbe léptethető; ha a magyar kormány a maga részéről ezt a keleti határon nem tenné, akkor — mond a lap — mint félig ugy is külföld előtt, mi zárjuk el sorompóinkat és magyar marhát osztrák területre lépni nem engedünk.

Ily nyilatkozat mindenesetre figyelemreméltó és ha az abban foglaltak nem is valószínűsülhetnek oly könnyedén, mint oda irattak, mindenesetre bizonyítják azt, hogy minő visszas helyzetbe jutunk az által, hogy mások kedvéért magunkat elfogadható ok és haszon nélkül feláldozzuk és egyedül biztos jövedelmi forrásunkat, az állattenyésztést ily érzékenyen megkárosítjuk.

Hogy a teljes határzár célhoz sem vezetne, mert csak nagyobb csempészetekre adna alkalmat; — mint a m. leirat mondja — azt az egylet bátorodik tiszteletteljesen kétségbe vonni. Eltekintve attól, hogy itt a csempészet, mint érv szerepel, holott az emlékiratban, mint merő lehetlenség van feltüntetve, a kellően keresztül vitt katonai kordon, melyről az egylet 1875 martius 1-seji kérvényében tüzetesen értekezett, valamint a következetesen alkalmazott marhakataster szigorú büntetésekkel egyetemben legalább is annyi biztosítékot nyujtana, mint a jelen eljárás.

Hogy csakugyan az illető közegek mulasztásának lehetett tulajdonítani a marhavész gyors elterjedését, ez az egyletnek szomorú elégtételül szolgál és ha reá utalt arra, hogy 1863. és 1867-ben is Töröcsváron át jött be a vész, ez nem személye elleni vád akart lenni, hanem — mint egy kiváló porosz szaktekintély is mondja — bizonyítéka annak, hogy a vesztegzár sem nem egyedüli, sem nem biztos óvszere a marhavész behozatala meggátolásának.

Örömmel értesült az egylet a magas leiratból arról, hogy a tisztí orvosi pályára készülők az állatjárványtan hallgatására kötelezteni fognak és meg van győződve, hogy e fontos intézkedés mielőbb foganatosításba is fog vétetni.

A magas leirat többi pontjait tiszteletteljes tudomásul véve, nem mulaszthatja el az egylet ismételt köszönetet mondani azon beható válaszáért, melyre előterjesztése ezut-

tal méltatva lett, valamint hivatásszerű kötelességének fogja tartani a jövőben is és szükség esetén a lehető nyilvánosság teljes nyomatékával mindannyiszor felszólalni, valahányszor azt az általa képviselt közgazdasági érdekek követelni fogják.

- (Beküldetett.)

Különfélék

A kuruzslás áldozata. *Schwenssky Armin* állatorvos a következő esetet közli: múlt év június havában egy budapesti lakos hozzám vezetett egy jól táplált tehervonó lovat, melynek bal czombján egy 4 centm. -nyi hoszsú és 3. centm. széles, szakított bőrseb volt látható, melyet állítólag egy másik ló rugása okozott.

Miután ezen sértés csak ezelőtt egynehány órával történt, tehát néhány csepp Arnika-festvény hozzá adásával, hideg borogatást rendeltem.

Nem telt bele 6[^]8 óra, ismét eljött a tulajdonos azon kéréssel, hogy említett lova igen rosszúl van, sziveskedném tehát azt megnézni; e hirben igen megütközve oda siettem s bámulva néztem azon oly hirtelen történt változást, melyet a seb szenvedett.

A seb fölülte ugyanis duzzadt, piszkos, vörösös színezetű, büzös evszerű folyadékkal borított, környéke majdnem szemlátomást dagad; az állat izzad, reszket, légzés siető, az érlökés egész 70-re ment egy perez alatt.

Kérdésemre; hogy nem alkalmazott-e tulajdonos más gyógyszert arra a sebre? *az nemmel* felelt, erősen állítva hogy csak az általam rendelt hideg borogatást alkalmazta.

A talált kórképről, de meg ösmerve az ily egyének szokásos okoskodásait, a seb mérgezésére kelt gyanúm.

Jeges borogatást rendeltem tehát; de minden törekvésem daczára az állat alig 2 óra letelte után megszűnt élni. A bonczolásnál kiderült hogy a seb fölülte, valamint az alatta és körülötte levő izomzat és kötőszövet is, igen nagy kiterjedésben üszkösen roncsol; ezen roncsolás átterjed a hasfal izmaira, sőt a hashártyára és a belekre is.

Ezen bonczlelet ébredt gyanúmat csak fokozta arra nézve, hogy jó emberem valamely erős szerrel kezelte lovát. Erélyes szemrehányásokat tettem neki és önmagára háritottam a szomorú kimenetért a felelősséget. Ez megindítá őt s szomorúan bevallotta, hogy ő nem használta a hideg borogatást; hanem midőn meggyőződött, hogy a seb nem életveszélyes, s hozzá a ló még nem sántított, jobbnak vélte *egy öreg tapasztalt szomszédjának* tanácsát követni, s így vett egy iteze ó-bort, ebben főzött farkasalma levelet, s ez után még bizonyos mennyiségnyi konyhasót adott hozzá; s ezen gyógyszert aztán jó melegen a seb fölületre ecsetelte, és azon kívül még egy sebfecskendő segítségével a bőr alatti, és izomközi kötőszövetbe befecskendezte, abban a reményben, hogy ez a gyógyszer jobban és gyorsabban meggyógyítja a sebet.

Tanulságos ez a gyakorlati állatorvosra nézve annyiban a mennyiben számos oly eset fordulhat elő az életben, melyeknél a kezdő — sőt gyakoroltabb állatorvosok is — az előidéző ok puhatólásában csak szűk térre szorítkozhat-

nak. De szolgáljon ez eset is óva intő például a gazdák és állattulajdonosoknak, arra nézve, hogy mennyire bizhatnak az öreg, tapasztalt jó szomszéd- vagy más *nem szakértő orvosi tanácsában!*

Adat az üres patafal okához. Ismeretes, hogy sok bőrbetegséget embernél és állatnál mikroskopikus gombák okoznak. Így pl. o. a tarló sömört (*Herpes tonsurans*) az *Achorion Schoenleinii* nevű gomba hozza létre. Az ember körme, a ló patája, a szarvasmarha csülke, stb. szintén a felhámképletek közé tartozván, ezeken is fellép egy gombanem, mely különösen a ló patájának szaru- és husfala közti összefüggését megszakítván az üresfal keletkezését okozza. E gomba-nemet *Ercolani* Bolognai igazgató *Achorion Tceratophagus-nak* nevezte el, a betegséget magát pedig *Onychomycosis-Yidk* hívják, mely az emberi kéz és láb körmein is észleltetett különösen olyan egyéneknél, kik ótvar vagy más bőrbetegségben szenvedtek.

Ez adatot célszerűnek véltük felemlíteni addig is, míg adandó alkalommal, üres falu patákat górcső alatt vizsgálhatunk, mely esetben e tárgyra ismét visszatérünk. K—y,

Az orsz. m. gazd. egyesület szarvasmarha tenyésztési szakosztálya f. é. jan. 16-án tartott ülésében többek között tárgyalás alá vette a földmívelési minisztérium által a keleti marhavész ügyében kiadott emlékiratot.

Ezen emlékiratot a földmívelési minisztérium azon okból adta ki (német nyelven), mivel a külföldi államok szarvasmarhakereskedésünk elé folyvást számos akadályokat gördítenek, főképp a marhavéztől való félelem miatt, miután állategészségügyi rendőrségünk kifejtett voltáról kellő tudomással nem bírnak; ezenfelül a magyar marha ellen azon előítéletet táplálják, hogy az az oroszországi ugynevezett „Steppen Vieh”-vel azonos volna s így közte a marhavész honos lenne. Ezen emlékiratnak tehát célja, hogy e téves nézetek tisztázásáá s egy, ez alapon a marhavész ellen kötendő nemzetközi egység létrejöttére hasson.

A szakosztály köszönettel vette tudomásul ezt az igen célszerű intézkedést s ezzel kapcsolatban a kifejtett eszmecsere folytán abban állapodott meg, hogy miután az 1874. XX. t. ez., mely a keleti marhavész megakadályozása végett hozott, már néhány év óta érvényben van; amennyiben erre nézve a gyakorlati kivitelben némi módosítások látszanak szükségessékké: az adatokat beszerzi s azokhoz képest fog részletes véleményt ajánlani felterjesztés végett. Az erre vonatkozó javaslatok elkészítésével Dr. *Zlamál* Vilmos és Dr. *Szabó* Alajos bíztak meg.

Továbbá a párisi osztrák-magyar consultól (a belügy-minisztérium utján) tudósítás érkezett, mely. szerint azon kísérlet, hogy Amerikából nyers marhahúst fris állapotban szállítsanak Európába, tökéletesen sikerült. Ugyanis az e célból épített „Le Frigorifique” nevű új szerkezetű hajón a Buenosayresi kikötőből az apr.—május hónapban levágott hus az alkalmazott készülék által kifejtett magas foku hideg miatt fris állapotban érkezett Rouenba. A husnak színe szép, az átvágásnál vézrik (tehát ép.); ára 25—30%-al olcsóbb a helybelinél. Az ilyen behozatal folytattatni fog.

Továbbá mivel Angliába ilyen hus ez év 1877. első negyedében 6,192.500 klgr. vitetett be; Páris városának tanácsa tehát e kedvező eredmény folytán komolyan kezd foglal kozni a Dél-Amerikából beszállítandó hus raktározásához szükséges raktárak felállítása kérdésével; kilátás van e szerint ott, hogy ezen különösen, a közép- és munkásnép-osztály táplálkozására fontos újítás a legrövidebb idő alatt nagy lendületet fog nyerni/

Miután az egyesület már a mult évben, midőn az ily szállítási készülék felől első közlés érkezett, azon értelemben véleményezett, hogy további adatok lennének beszerzendők, hogy a magánvállalkozók bátorságot vehessenek próbák tételére, mint ez a többi közt Oroszországban történt; ugyancsak erre nézve a szakosztály egyelőre abban állapotott meg, miszerint az egész tétesség közzé lapok útján, hogy a szakosztály tagjai mind értesüljenek és gondolkodhassanak felőle, s egy más ülés alkalmával részletesen tárgyalhassák, valamint hogy így az érdeklődő gazdák és vállalkozók is ismerjék meg az eddigi eredményt. P. W.

Az állatorvosi tanintézet sorsa — bizon mostoha. A képviselőház pénzügyi bizottságában az illető albizottság azon indítványt tévé, hogy az állatorvosi tanintézet számára 150.000 frtnyi költséggel új épületet kellene emelni, a je lenlegi helyen pedig a műegyetem volna építendő. Ezen tervet főképen a pénzügyminister ellenezte, természetesen financiaális szempontokból. Végre a bizottság azt határozá, miszerént a jelenlegi intézet épülete lehető legkevesebb költséggel javíttassék ki, különben marad minden ugy mint vala.

Megfagyott tojások életképességéről meglepő adatokat közöl Colasanti olasz természettudós. Ez irányú kísérletei nyomán ugyanis azt találta, hogy oly tyúktojások, melyeket jégtörmelékben két órán át 10 fog hideg mellett megfagyasztott, kiköltetvén, ép és egészséges csibéket adtak. Nyomós bizonyítéka ez is a tudomány által már régebben felállított azon tételnek, melyszerént az állati szervezetek embryói sokkal nagyobb ellenállási képességgel bírnak káros és pusztító behatások irányában, mint az azokból származó kifejlődött szervezetek. G. L.

Megválasztottak: Komárom megyében az udvardi és csallókői járásban *Ferenczy Lajos* állatorvos; Temes-megye harmadizben is *Szuppiny Ödönt*, ki irodalmi munkásságának már e lapokban is szép' jelét adta, választá állatorvosának; Zombörban központi állatorvosnak *Molnár József*, Gömör megye állatorvosának *Lekocsly Márton* lett megválasztva.

Sertés etetés körül tett kísérletek. *Bassevits H.* gróf ezen kísérleteket Wesselsdorffbn (Mecklenburgban) eszközlé s a következő tapasztalatokat tette :

I. kísérlet. Az 1-ső osztály (5 drb. sertés) naponta 15 kilo tengeri darát (drbonkint tehát 3 kilót) kapott forró vízzel leöntve, de hidegen eléjük adva, továbbá páritott (gedampft) burgonyát 19,5 kilot (drbja tehát 3.9 kilot) és pedig annyi savanyú tejjel keverve, hogy az egész eledel vastag kása lett.

A 2-ik osztály (szintén 5 drb.) ugyanavval lett tartva, de a tengeri-dara helyett 8,5 kilo árpadarát (drbja tehát 1,5 kilót) és 7,5 kilo (drbonként 1,3 kilo) rozsdarát is kapott; az árpa között kevéske zab s néhány szem borsó; a rozsz tiszta, de nem egészen telt szemü volt

II. kísérlet Az 1-ső osztály (10 drb. sertés) minden napra 20 kilo (drbonként 2 kil.) kukoriczát a főnebb említett módon, és 54 kil. burgonyát (drbonkint 5,4 kilót) kapott, 36 liternyi vagyis 30 kilo feleeresztett savóval (fele rész tejsavó, fele rész moslékviz) hig kásával keverten. ■— A 2-ik osztály (szintén 10 drb. sertés) hasonló eledelt kapott; de a kukoriczadara helyett 20 kilo (fejenként 2 kil.) rozsdarát.

Ezen tartás eredménye következő volt:

I-ső kísérlet. Március 8—23-dikig = 15 napon át:

I-ső osztály: 5 drb. sertés	508 kilo	sulylyal
a kísérlet végével adott	559 kilot	
gyarapodás tehát	51	
darabonként és naponta	0.68 kilo	
II-ik osztály: 5 drb	600 kilo	sulylyal
gyarapodott	633 kilóra	
Súlynövekedés	33 kilo	
azaz darabonként és naponta	0,44 kilót.	

II-ik kísérlet: april 20-tól május 6-ig = 16 nap.

Az 1-ső osztálybeli 10 drb. sertés	637,5 kilo	sulylyal,
a kísérlet végével	885 kilót	
tehát	147.5 kilo	
gyarapodást, mi darab- és naponként	0.92 kilo	
A 2-ik osztálybeli 10 drb.	74 L ₅ kilóval	
a kísérlet végén	851 kilo	
gyarapodás	109.5 kilo	
a mi drb-és naponként	0.685 kilo.	

C. Blf. A.Ch.

Himlő, bivalytehének tögyén. A Nápolyban megjelenő „Gazetta medico veterinaria”-ban *Oreste* igazgató egy eddig sehol nem ismertett esetét írja le a himlőnek melyet több mint 200 darab bivalytehen tögyén észlelt. A kütegek Március és Aprilisben léptek fel s csak a tögy bimboira szoritkoztak, melyek fejésnél és szopásnál fájdalmasak voltak. Az állatok étvágya nem változott, de kevesebb tejet adtak. A pustulák nagy része már a leszáradás stádiumában volt, egyesek azonban teljes fejlettségi fokukban voltak észlelhetők s egy tehénél tögylob is constatáltatott. Valamennyi pustula teljes kifejlődését a folytonos fejés és szopás akadályozta. A tehenekről a küteg a szopós borjúkra is elragadt és pedig azok ajkain jelent meg 2—3 számban. Ezen ajk-kütegek lencsenyi s nagyobb sötét színű és köldökkel ellátott varakat képeztek melyek lehuzatván lobos, vérző, vagy sárgás genyvel borított mélyedéseket hagytak magok után. A borjúk különben semmi más kóros változást nem mutattak. A fejő emberekre e küteg nem ragadt el, valamint az együtt legelő sertéseknél hasonló küteges baj nem észleltetett. A csordában vagy a közelben nem voltak sem himlős állatok sem más bőrkütegben szenvedők; nagyon valószínű tehát, hogy a himlő spontán fejlődött ki a bivaloknál melyről azonban habár író, *Variolae verae, seu tuto*

riae-nek nevezi — nincs még bebizonyítva, hogy embernél védhímlő tulajdonsággal bír ezen bivaly hímlő is, a mennyiben épen író egy esetet hoz fel a mely bizonyítja hogy ojtás által emberre át se vihető. — Más különben ez az eset mindenesetre méltó a feljegyzésre. K . . . y.

Időszaki szemlobb szarvasmarhánál. A lovaknál oly gyakran előforduló havi vakság, vagy időszaki szemlobb szarvasmarhánál vagy épen nem vagy legalább is oly ritkán észleltetett, hogy ezt illető feljegyzéseket csak elvéve olvashatunk. Tekintélyes veterinarusok — *Cruzel, Lafosse*, — erősen állítják, hogy e szemlobb szarvasmarhánál is fellép, s e sorok olvasói között lesznek talán olyanok, a kik ezt szintén tapasztalták. Fennebb említett olasz szaklapban *Gay* turini tanár két hasonló esetet közöl. Ő ugyanis egy borjut vizsgált, mely jobb szemének szaru hártáján (cornea) foltot kapott s mely tulajdonosa mondása szerint, már az előtt szemlobban szenvedett. 17 nap múlva a folt eltűnt, 3 hónap múlva azonban a balszem corneája egész terjedelemben meghomályosodott, hogy aztán 22 nap múlva megint ez is megtisztuljon. A tünetek melyek ily alkalommal észlelhetők kevésbé feltűnők, s különösen a szivárványhártyán oly változások nem állnak be mint lónál, de a lob maga szarvasmarhánál hosszabb tartamu. Nagyon érdekes körülmény az esetről az, hogy a borjú anyja a borjazás előtt, s 3 hónappal azután is ugyan hasonló betegségben szenvedett, melynél a jobb szemén hasonlóan folt maradt vissza. Négy hónappal később e tehén bal szemének corneáján is lépett fel egy folt, mi mellett a jobb szemén lévő még nagyobb terjedelmet nyervén- e szemére az állat megvakult. Ez utóbbi körülményből — habár nem látszik hogy e betegség a lovak havi vakságával teljesen azonos; de látszik, hogy *átörökíthető*. Jó lesz ha ezt a gazdák is figyelmükre méltatják.

K . . . y.

Kérdések, feleletek.

5. *M . . . J. úrnak*. Keszi.*) A mérgek és ellenszereikre vonatkozólag a következőket közöljük önnel s lapunk más tisztelt olvasóival.

Arsen. (Mireny) s készítményei (Fowlerol dat, Auripigment, schweinfurti vagy bécsi zöld stb.) ellen: *Ferrum hydrico-aceticum cum aqua, Magnesia usta* vízben, *szappanyos víz, méz víz, cukros víz, olaj s nyálkás szerek*.

Phosphor (Vilany) ellen: *terpetin olaj, chlormész oldat, égetett magnesia* (Magnesia usta) vízben.

Hidargyrum, (Higany) s készítményei (Calomel, Ungv. Hydr. stb.) ellen: *kénsavas vas, nyálkás fe'rt, tej, tojásfehérnye, cukros víz, szappanyos víz* ujabban *Jódkalium*.

Plumbum, (Ólom) ellen: *kénsavas sók* (pl. Glauber-só) *olajjal, ricinus olaj,* ujabban *Jódkalium*; ha a hasmenés beállott; *Belladonna, Ópium*.

Cuprum, (Réz) s készítményei ellen: *tojás fehérnye* *nyagy mennyiségben, cukros víz, tejsavó.*

*

) A 2-ik számból térszúke miatt kimaradt.

Zincum, (Horgany) ellen: ugyanaz, mi a réz ellen.

Antimonkim (Dárdany) s készítményei (narancsszínű dárdany, hanyborkő, dárdanyvaj) ellen: *tannin, és csersav tartalmu anyagok, lob ellenes szerek*.

Légyensavas ezüstéleg (Pokolkő) ellen: vízben oldott, konyhasó nagyobb mennyiségben.

Sal Ammoniacum (Szalamiasó) ellen: *olaj, nyálkás anyag, szappanyos víz*.

Chlornatrium (konyha só) ellen: *lobellenes szerek nyálkásanyagok, olaj*.

Ásványsavak, (Sósav, salétromsav) ellen: *szénsavas magnesia, szénsavas méz,* (pl. kréta) *nyálkás anyagok, szappanyos víz*.

Kőszéngáz, szénéleg ellen: *friss levegő, hidegvizzel mosás s fecskendezés, az orrlyukba szalámiaszeszbe mártott szivacs*.

Növényi bódítók, (ópium, morphiium, digitális, hyosciamus, belladonna, aconitum, camphora) ellen: *eczet, kávé gálussav, más növény savak* (citromsav, almasav) *hideg víz öntözések*; később az idegek hűdésénél: *izgatok, ammóniák, terpetin olaj*

Ipecacuanha, (hánytató gyökér) ellen: *csersav tartalmú anyagok*.

Nux vomica (ebvészmag) ellen: *belladonna kivonat, s atropin, bőr alá fecskendezve*.

Ol. crotonis, s helleborus niger ellen: *hánytató hashajtó szerek, később lob ellenes anyagok*

Cantharidesek s készítményei (festvény, kenőcs) ellen: *sok nyálkás anyag camphorral*; (olajfélék szigorúan kerülendők.)

Szeszes anyagok (borszesz, bor, pálinka) ellen: *friss levegő, hideg víz öntözések, kávé, vérbocsátás*.

E tárgyról bőven szólnak a következő művek: *Orfila: Lehrbuch der Toxicologie*, 1853; *Husemann: Handbuch der Toxicol.* Berlin 1862.; Suppl. 1867; *Hermann: Lehrb. d. Toxicol.* Berl. 1874/— Kaphatók: ifj. Nagel Ottónál, Országuton a nemz. színház épületben.

K . . . y.

Szerkesztői üzenetek:

Cs . . . J. úrnak N. Perkáta. A részi, állatkór- és gyógytan bolti ára nem 4 irt. (mint tévedésből iratott) hanem 5 irt. 50. Az említett szerek vegyösszetételét szivesen adnók köz tudomásúi; ha nevezett gyógyszerész úr ön iránt való szivességből megteszi a vegyelemzést, — kétségkívül érdemet szerezne magának a gyógyszerterén.

Sz . . . y J. úrnak Debreczenben. A 2-ik szám is legpontosabban lett indítva; vannak gyakran tőlünk nem függő körülmények is, melyek miatt a lap pontos időre nem érkezik; ilyenkor 8 nap letelte után kérem az illető postahivatal utján reclamálni az illető számot.